

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Februarie 2020

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul IV 2019
Februarie 2020

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	9
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	12
2.1. Standardele de creditare	12
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	13
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	17
ANEXĂ	19

Sinteză

În concordanță cu estimările din trimestrul precedent, instituțiile de credit au păstrat nemodificate condițiile de creditare a populației în T4 2019, în cazul ambelor categorii de împrumuturi destinate populației (consum și imobiliar). Standardele de creditare aferente împrumuturilor acordate companiilor au cunoscut o înăsprire marginală.

Așteptările pentru următoarea perioadă (T1 2020) sunt de menținere constantă a standardelor de creditare pentru împrumuturile destinate populației pentru achiziția de locuințe și terenuri și de relaxare moderată în cazul creditelor de consum acordate populației.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T4 2019	T1 2020 (așteptări)	T4 2019	T1 2020 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	→	→	↑	→
	Credite pentru consum	→	↑	↓	↑
Companii, total		↓	↓	↑	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/ menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea portocalie indică modificări de amploare marginală, iar culoarea maro de amplitudine moderată sau mare.

Pentru ansamblul companiilor, băncile se așteaptă ca standardele de creditare să înregistreze o înăsprire moderată în T1 2020, evoluție generată de standardele de creditare aferente împrumuturilor pe termen scurt și lung care vor fi acordate IMM.

Cererea pentru credite destinate achiziției de locuințe și terenuri a crescut semnificativ în T4 2019, în timp ce solicitările pentru împrumuturi de consum acordate populației s-au redus cu aceeași amplitudine. Cererea de credite din partea companiilor nefinanciare a înregistrat o creștere marginală, această evoluție la nivel agregat fiind influențată de cererea de credite pe termen lung din partea companiilor mici și mijlocii pentru care, de asemenea, s-a consemnat un avans marginal.

Așteptările băncilor pentru perioada următoare (T1 2020) sunt de menținere constantă a cererii pentru creditele imobiliare și de creștere moderată a celei pentru împrumuturile de consum acordate populației. Instituțiile de credit estimează o creștere marginală a cererii din partea firmelor în T1 2020, atât la nivel agregat, cât și în structură.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** s-au înăsprit marginal în T4 2019, atât la nivelul ansamblului companiilor nefinanciare, cât și în structură, pentru toate tipurile de scadențe și firme. Factorii care au generat această evoluție sunt similari celor din trimestrul anterior, respectiv situația actuală sau așteptată a capitalului băncii și deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR. Pentru T1 2020, instituțiile de credit prognozează o înăsprire moderată a standardelor de creditare, la nivelul întregului sector, evoluție determinată de segmentul companiilor mici și mijlocii, indiferent de scadența împrumuturilor.
- **Termenii creditării**, în cea mai mare parte, s-au menținut neschimbați, cu excepția primei solicitate pentru creditele mai riscante care s-a înăsprit moderat și a *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ROBOR care a înregistrat o relaxare de intensitate moderată.
- **Cererea de credite** din partea companiilor, la nivel agregat, a crescut marginal în T4 2019. Această dinamică are drept corespondent, în structură, majorarea marginală a cererii de credite pe termen lung din partea companiilor mici și mijlocii.
- În ceea ce privește **evoluția riscului de credit**, băncile au apreciat, pentru T4 2019, că acesta s-a menținut constant, indiferent de dimensiunea companiei. Defalcat pe sectoare de activitate, băncile au perceput riscul de credit ca fiind în creștere pentru o parte dintre sectoare, cel mai important avans consemnându-se în ramura energie.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

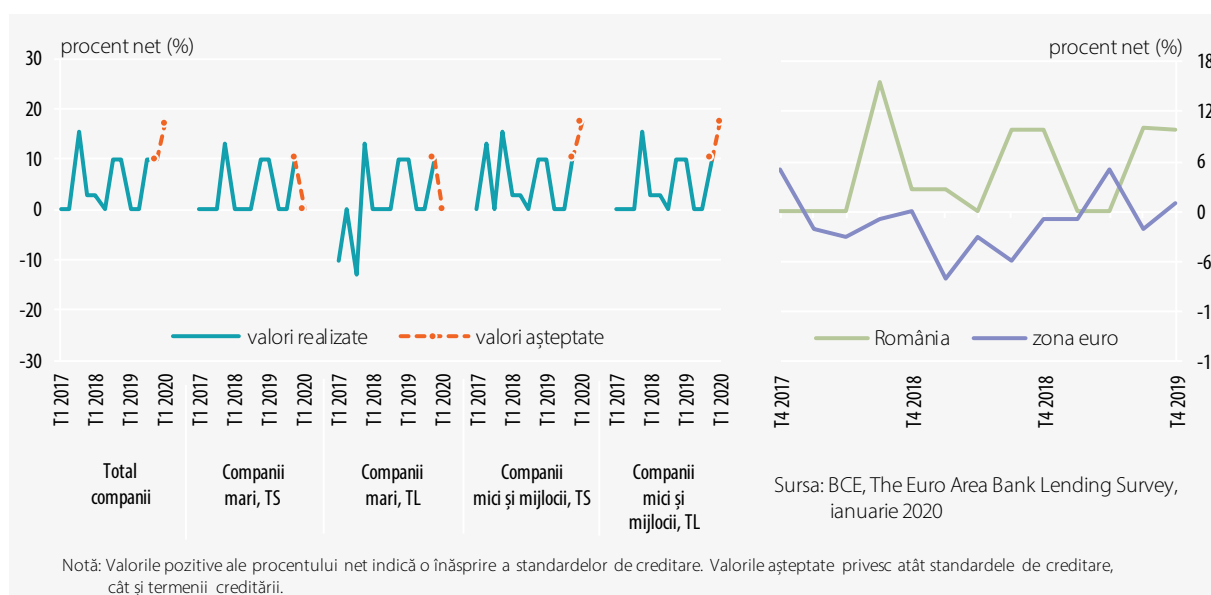
- În concordanță cu estimările din trimestrul precedent, băncile au păstrat nemodificate **standardele de creditare** a populației în T4 2019, în cazul ambelor categorii de împrumuturi destinate acestui sector (consum și imobiliar). Așteptările pentru următoarea perioadă (T1 2020) sunt de menținere constantă a standardelor de creditare pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri și de relaxare moderată la nivelul creditelor de consum.
- **Termenii creditării** pun în evidență relaxarea moderată a *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ROBOR pentru creditele de consum și păstrarea nemodificată a acestora pentru împrumuturile imobiliare.
- **Cererea** pentru credite destinate achiziției de locuințe și terenuri a crescut semnificativ în T4 2019, în timp ce solicitările pentru împrumuturi de consum s-au redus cu aceeași amplitudine. Așteptările băncilor pentru perioada următoare (T1 2020) sunt de menținere constantă a cererii pentru creditele imobiliare și de avans moderat al celei pentru creditele de consum. Solicitățile de creditare a populației respinse de băncile autohtone în T4 2019 s-au menținut la o valoare constantă.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

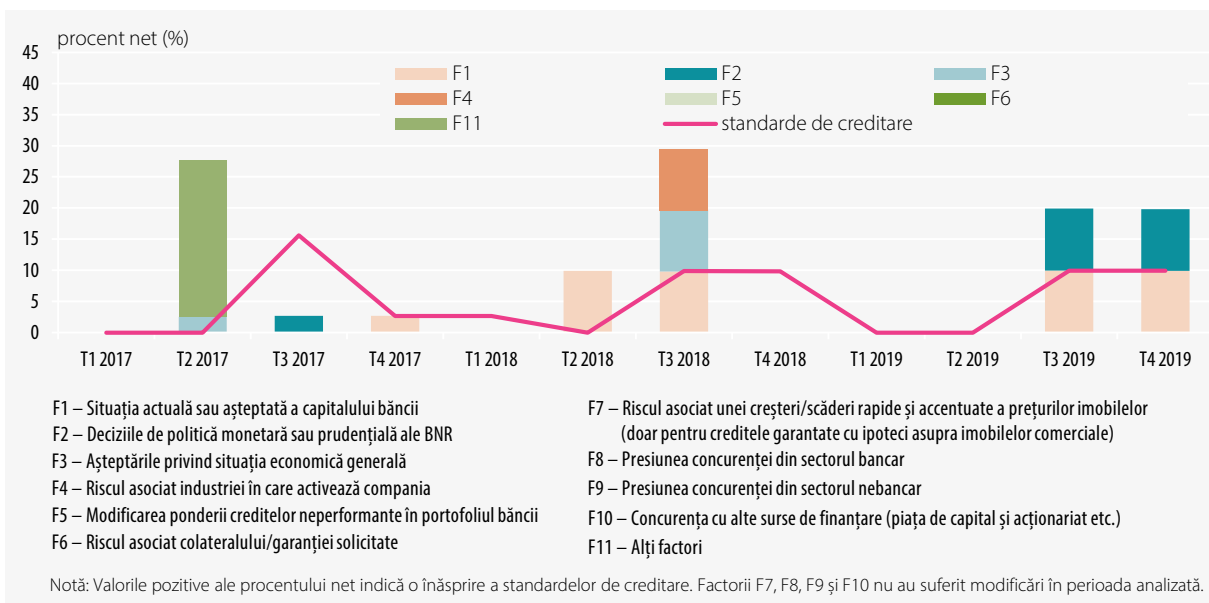
În ultimul trimestru din 2019, standardele de creditare ale companiilor nefinanciare s-au modificat marginal, atât la nivel agregat, cât și în funcție de dimensiunea firmelor, dar și de scadențele împrumuturilor (Grafic 1.1). Majoritatea factorilor care pot influența modificarea standardelor de creditare nu au avut niciun impact asupra acestora din urmă. Singurele elemente care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare au fost situația actuală sau așteptată a capitalului băncilor, precum și deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR (Grafic 1.2).

Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

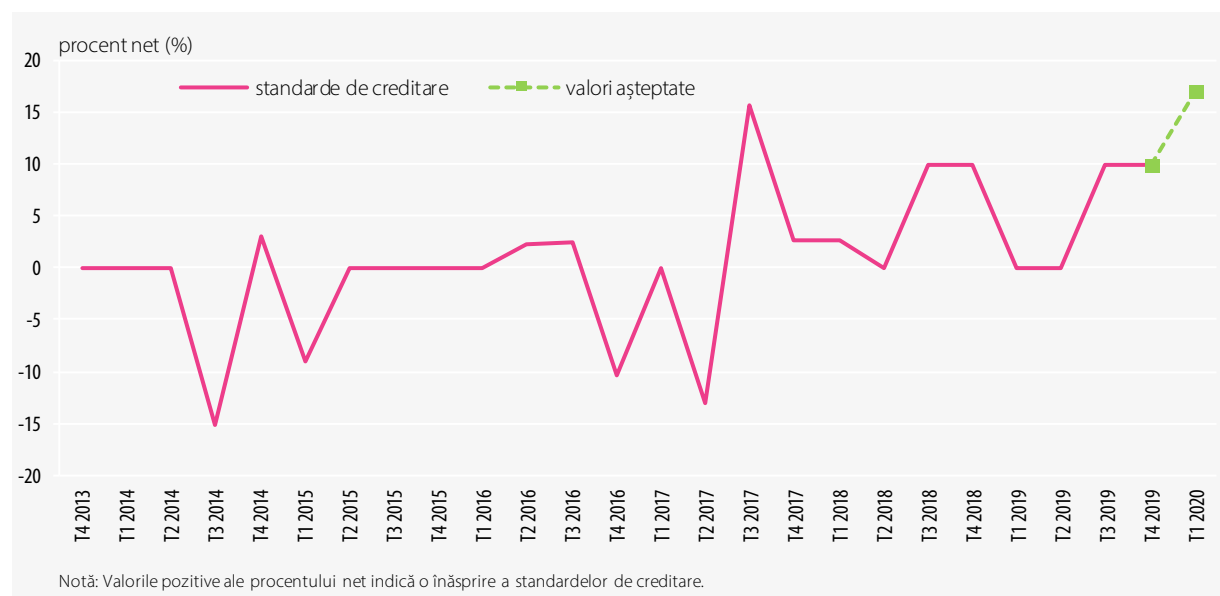
Sondajul de la nivelul zonei euro, realizat de Banca Centrală Europeană, indică faptul că standardele de creditare pentru sectorul companiilor nefinanciare s-au menținut relativ neschimbate (procent net de +1 la sută la T4 2019). Percepția băncilor asupra situației economice generale a avut un efect de înăsprire a standardelor de creditare, aceasta fiind compensată de concurența între instituțiile de credit care a contribuit la relaxarea standardelor. În structură, standardele de creditare aferente companiilor mici și mijlocii s-au înăspriț marginal. În T4 2019, cererea de împrumuturi din partea companiilor din zona euro s-a redus (în procent net de -8 la sută), pe fondul scăderii solicitărilor de finanțare atât din partea companiilor mari, cât și a întreprinderilor de talie mică sau mijlocie.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

În T4 2019, standardele de creditare aferente împrumuturilor care au ca garanții ipotecă asupra imobilelor comerciale s-au înăsprit marginal. Pentru T1 2020, băncile prognozează o înăsprire moderată a standardelor de creditare pentru acest tip de finanțare (Grafic 1.3).

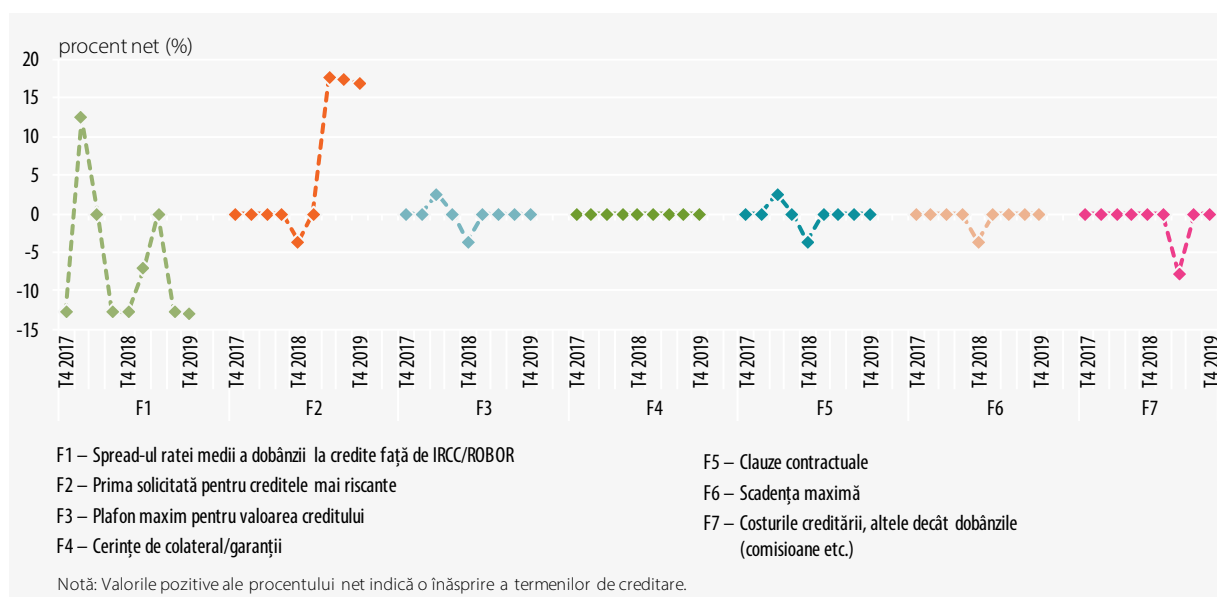
Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

1.2. TERMENII CREDITĂRII

În T4 2019, cea mai mare parte a termenilor aferenți creditelor acordate companiilor au rămas nemodificați. Doar doi termeni au înregistrat schimbări, având evoluții contrastante. Astfel, *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ROBOR a cunoscut o relaxare moderată, în timp ce în cazul primei solicitate pentru creditele mai riscante s-a consemnat o înăsprire de aceeași amplitudine (Grafic 1.4).

Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

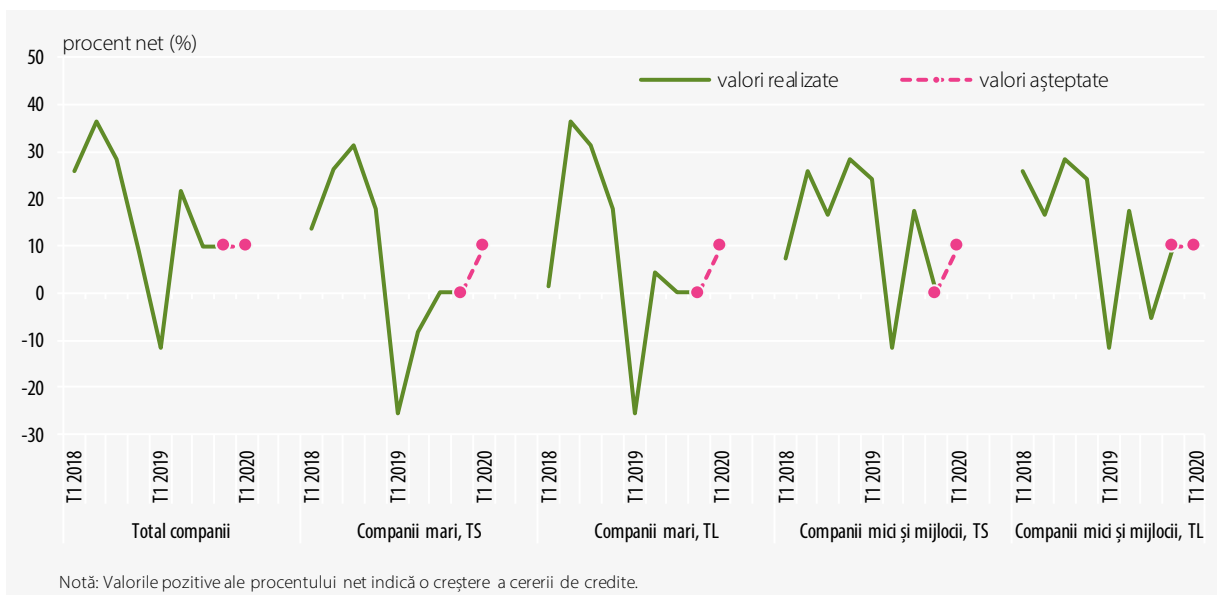

1.3. CEREREA DE CREDITE

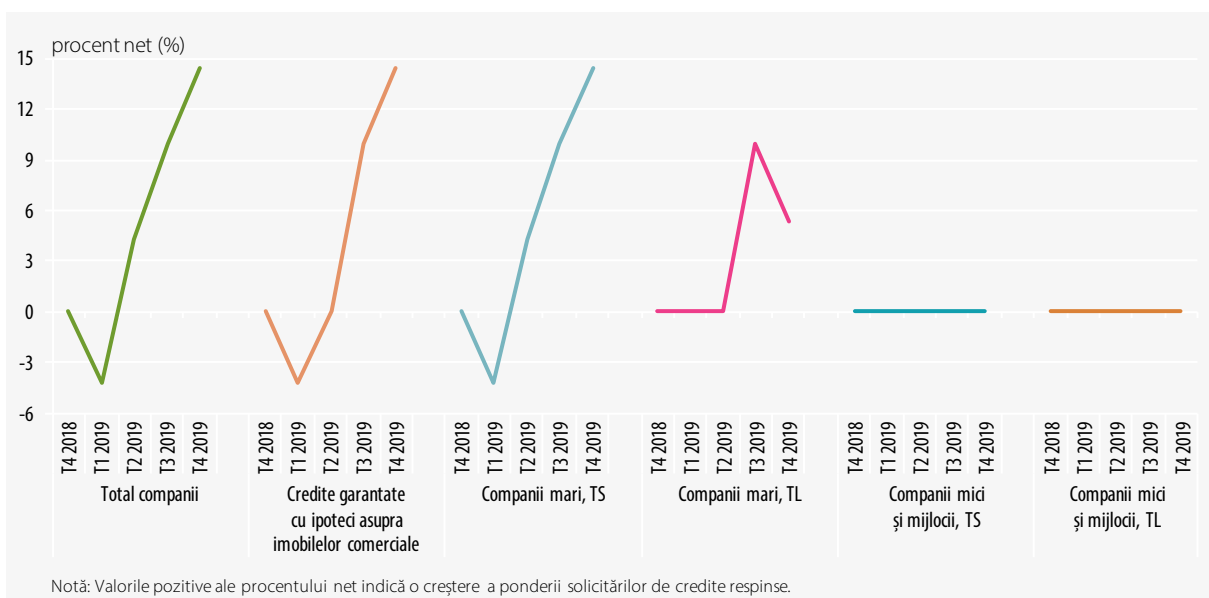
Similar sondajului anterior, în T4 2019, cererea de credite din partea companiilor a înregistrat un avans marginal la nivel agregat. Această creștere s-a datorat majorării necesarului de finanțare pe termen lung al companiilor mici și mijlocii. Cererea de credite din partea corporațiilor nu a înregistrat fluctuații în T4 2019, comparativ cu trimestrul anterior (Grafic 1.5). Prognoza băncilor pentru T1 2020 este de majorare marginală a cererii de credite pentru ambele tipuri de scadențe, atât din partea companiilor mari, cât și a întreprinderilor mici și mijlocii.

Ponderea creditelor respinse în totalul creditelor solicitate de firme a crescut moderat în T4 2019, pe fondul majorării cu aceeași amplitudine a ponderii creditelor pe termen scurt solicitate de companiile mari și respinse de către instituțiile de credit și a ponderii refuzurilor de a acorda împrumuturi garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale (Grafic 1.6).

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

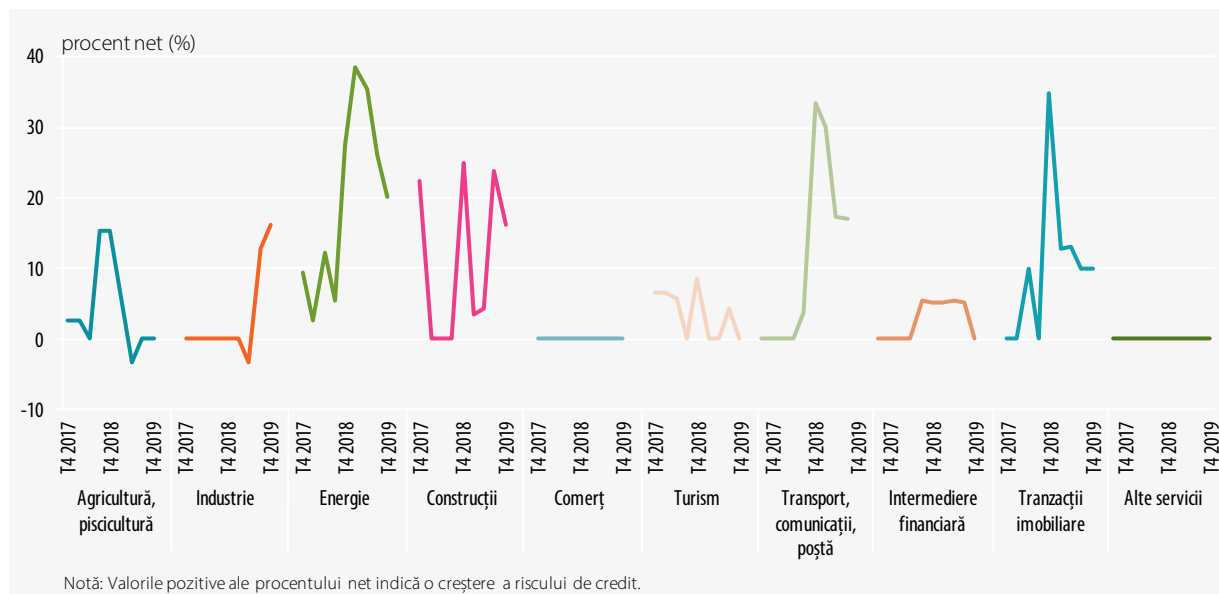
Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor respinse de credite

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

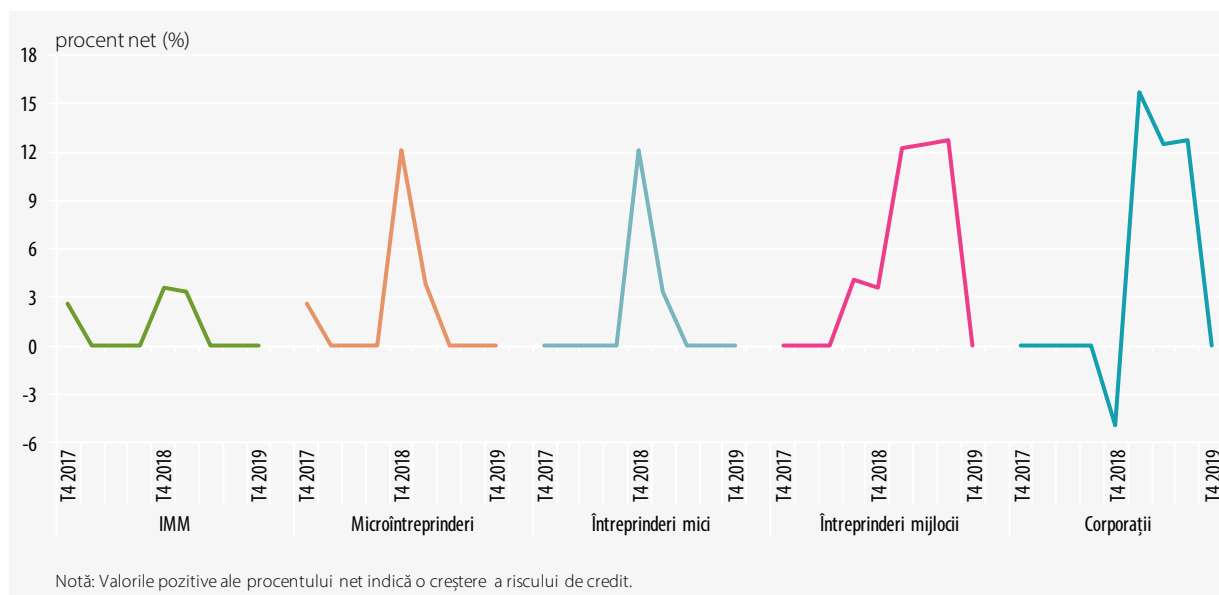
Analizând riscul asociat sectoarelor de activitate, se observă o evoluție mixtă a acestuia. Astfel, dacă pentru sectoarele agricultură, comerț, turism, intermediari financiare și alte servicii, riscul s-a menținut neschimbat, în opinia băncilor, pentru sectorul energie riscul aferent a crescut semnificativ. În plus, riscul de credit pentru industrie, construcții și transporturi a consemnat un avans moderat, în timp ce în cazul sectorului tranzacții imobiliare a avut loc o evoluție ascendentă marginală (Grafic 1.7).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

Indiferent de dimensiune, în T4 2019, riscul asociat tuturor claselor de companii s-a menținut neschimbat (Grafic 1.8).

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Nivelul pierderii în caz de nerambursare (LGD¹) a fost în T4 2019 de circa 36 la sută, în creștere cu aproape 7 puncte procentuale, comparativ cu trimestrul anterior. În structură, față de T3 2019, cele mai mari variații s-au înregistrat în cazul sectoarelor imobiliar (+9,6 puncte procentuale), agricultură (+7,3 puncte procentuale), servicii (+5,9 puncte procentuale) și construcții (-4,1 puncte procentuale).

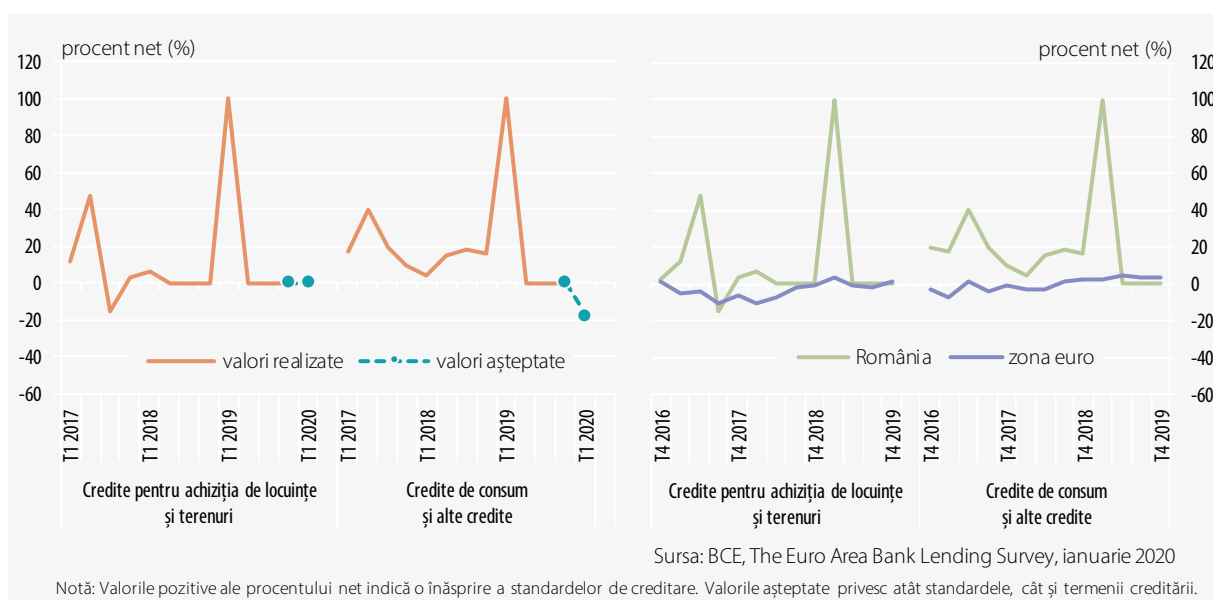
¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit au păstrat nemodificate condițiile de creditare a populației în T4 2019, în cazul ambelor categorii de împrumuturi (consum și imobiliar), în concordanță cu estimările din trimestrul precedent. Așteptările pentru următoarea perioadă (T1 2020) sunt de menținere constantă a standardelor de creditare pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri, respectiv de relaxare moderată în cazul creditelor de consum (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

Băncile din zona euro au păstrat relativ nemodificate standardele de creditare pentru împrumuturile imobiliare acordate populației în ultimul trimestru al anului 2019, după o ușoară relaxare observată în trimestrul precedent. În cazul creditelor de consum, condițiile de creditare s-au înăsprit suplimentar, în pofida așteptărilor de menținere constantă a acestora. Pentru primul trimestru din anul 2020, instituțiile de credit din zona euro estimează o ușoară înăsprire a standardelor de creditare pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri și relaxarea celor aferente creditelor de consum.

Pierderea medie în caz de nerambursare (LGD¹) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare² s-a diminuat la nivel agregat cu 1,3 puncte procentuale, de la 49 la sută în T3 2019 la 47,7 la sută în T4 2019. În structură, s-au remarcat următoarele

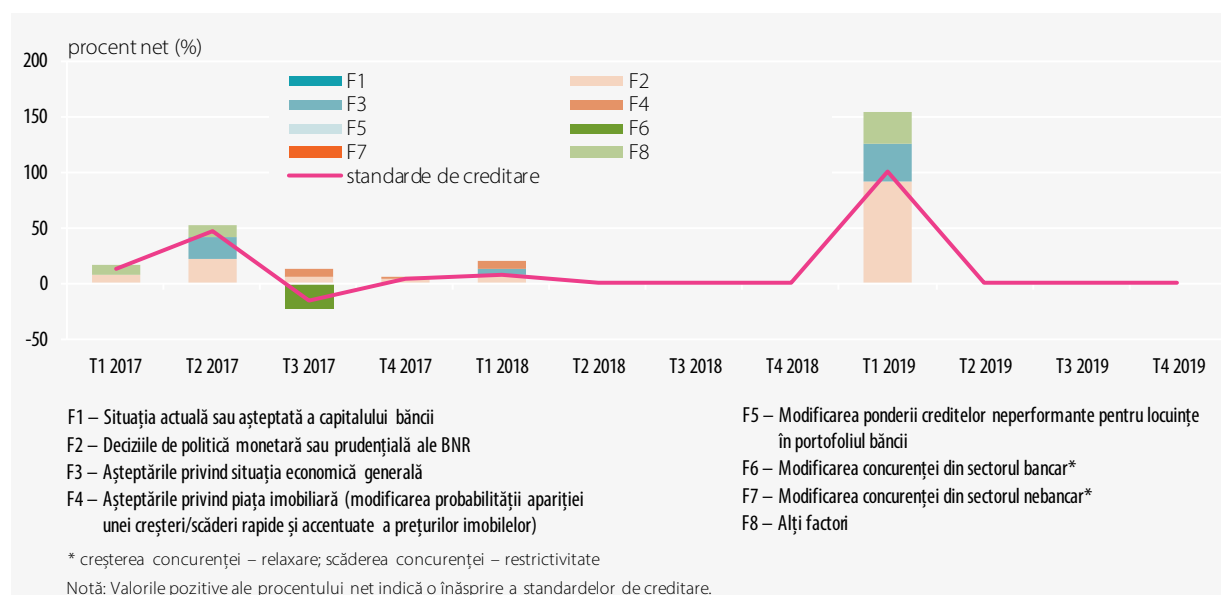
² Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

evoluții: (i) creșterea cu circa 4 puncte procentuale, până la 59,5 la sută în T4 2019, de la 55,6 la sută în trimestrul precedent, pentru cardurile de credit, (ii) scăderea cu 1,8 puncte procentuale, de la 29,7 la sută la 27,9 la sută, în cazul creditelor imobiliare, (iii) reducerea cu 1,4 puncte procentuale, de la 63,4 la sută în T3 2019 la 62 la sută în T4 2019, pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și (iv) diminuarea cu circa 1 punct procentual, până la 34,5 la sută în cazul creditelor de consum garantate cu ipotecă.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Factorii care determină standardele de creditare aferente împrumuturilor populației destinate achiziției de terenuri și locuințe s-au menținut constanți în ultimul trimestru al anului 2019 (Grafic 2.2).

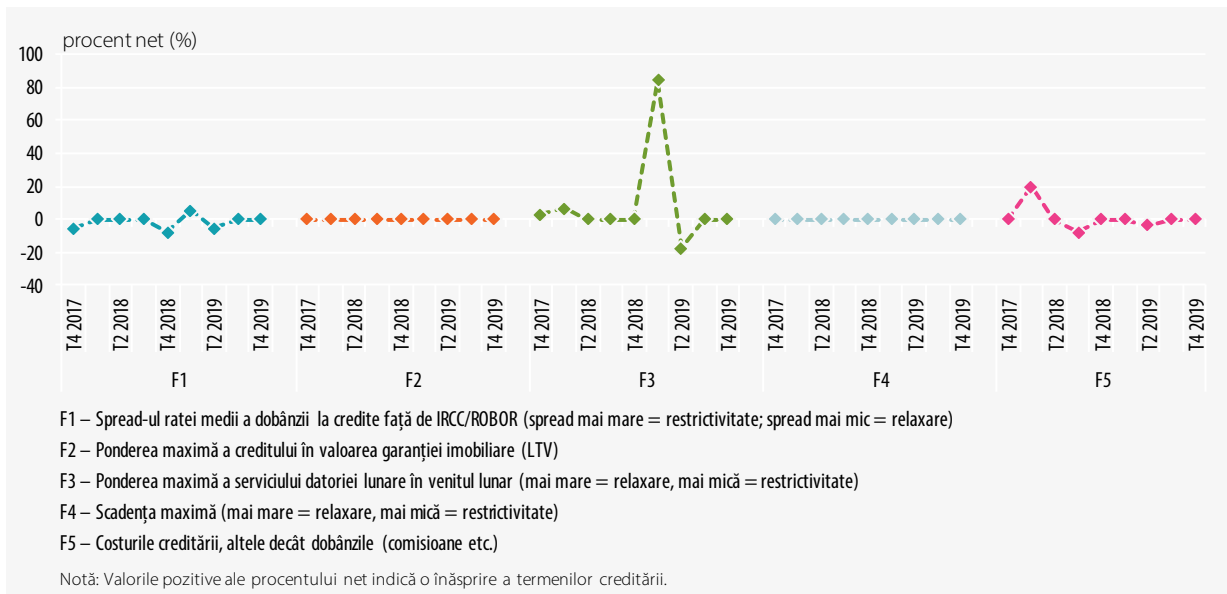
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

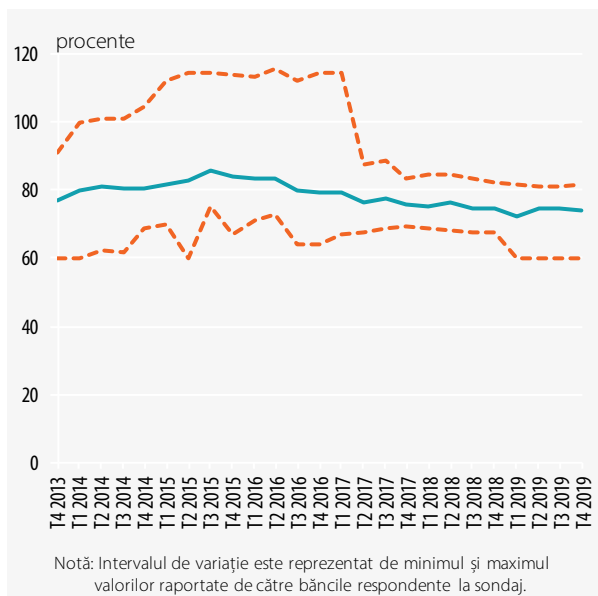
În T4 2019, termenii creditării au fost păstrați nemodificați pentru creditele ipotecare acordate populației (Grafic 2.3).

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

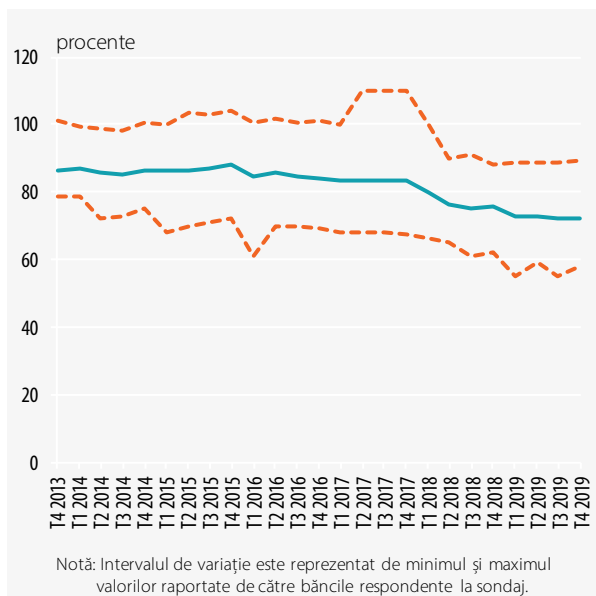

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) a rămas relativ constantă în perioada analizată (circa 74 la sută pentru împrumuturile ipotecare acordate în ultimele trei luni și 72 la sută pentru întregul portofoliu de credite ipotecare), Graficele 2.4 și 2.5.

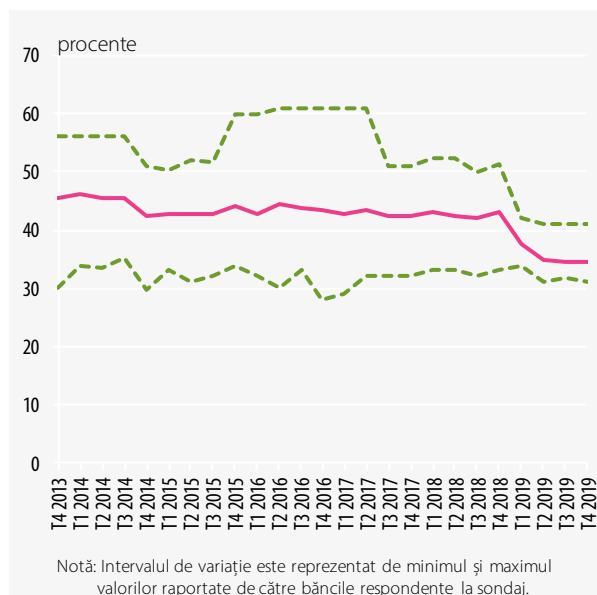
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

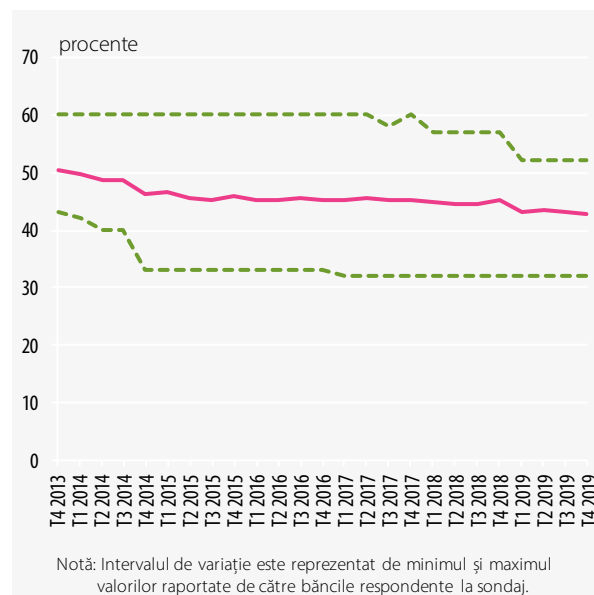
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

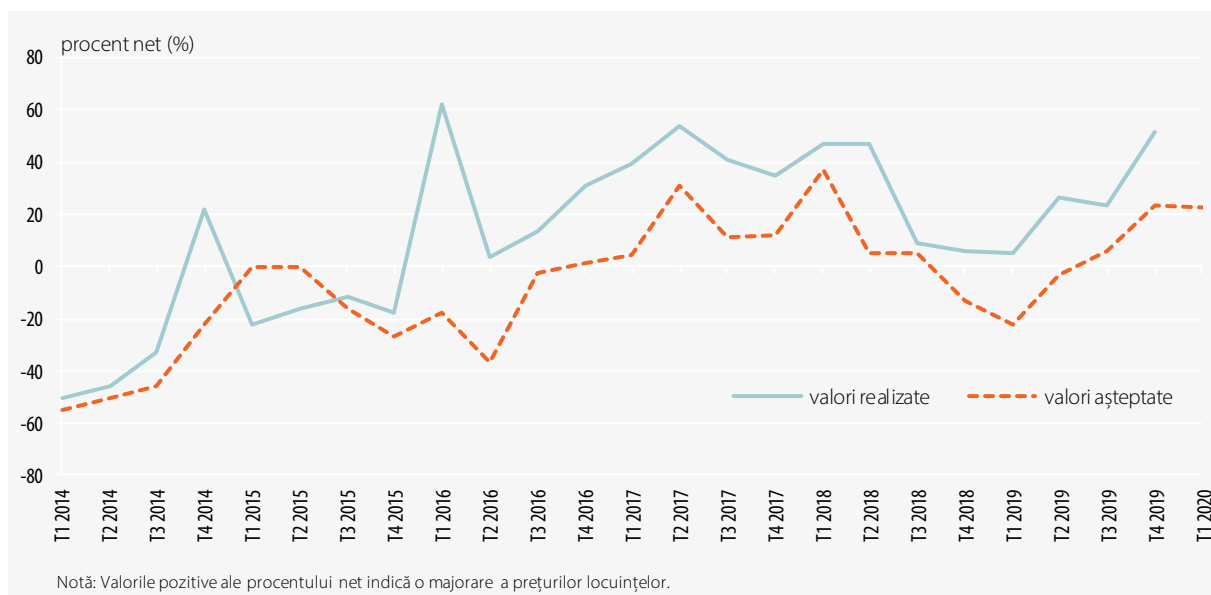
Nivelul mediu al gradului de îndatorare asociat împrumuturilor nou-acordate s-a menținut la valoarea de 35 la sută în ultimul trimestru al anului 2019, putând fi observat efectul măsurii prudențiale de limitare a gradului de îndatorare, implementată la începutul anului 2019 de către banca centrală (Grafic 2.6). La nivelul agregat al portofoliului, gradul de îndatorare a rămas la valoarea înregistrată în trimestrul precedent, respectiv de 43 la sută (Grafic 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

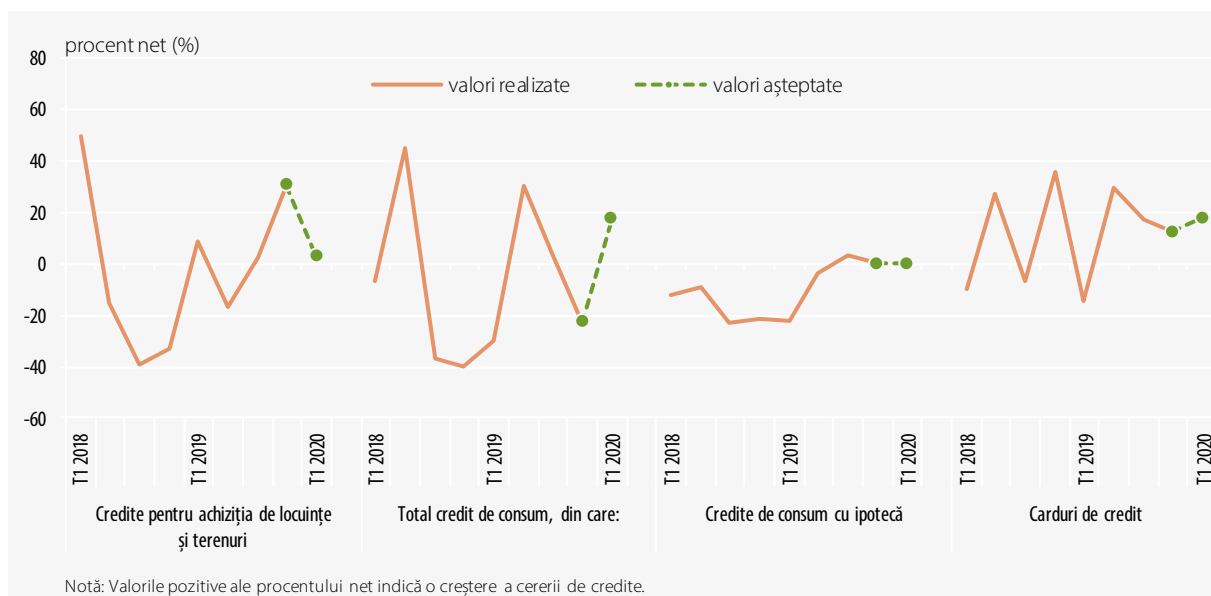
Prețul proprietăților rezidențiale au crescut semnificativ în T4 2019, conform evaluărilor băncilor, în linie cu previziunile din trimestrul anterior. Pentru perioada următoare, T1 2020, instituțiile de credit prognozează o majorare importantă a prețurilor locuințelor (Grafic 2.8).

Contrar așteptărilor instituțiilor de credit de menținere constantă din trimestrul precedent, cererea populației pentru credite destinate achiziției de terenuri și locuințe a avansat semnificativ în ultimul trimestru al anului 2019 (Grafic 2.9). Pentru primul trimestru din 2020, băncile autohtone previzionează păstrarea nemodificată a cererii pentru împrumuturile ipotecare.

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierilor băncilor

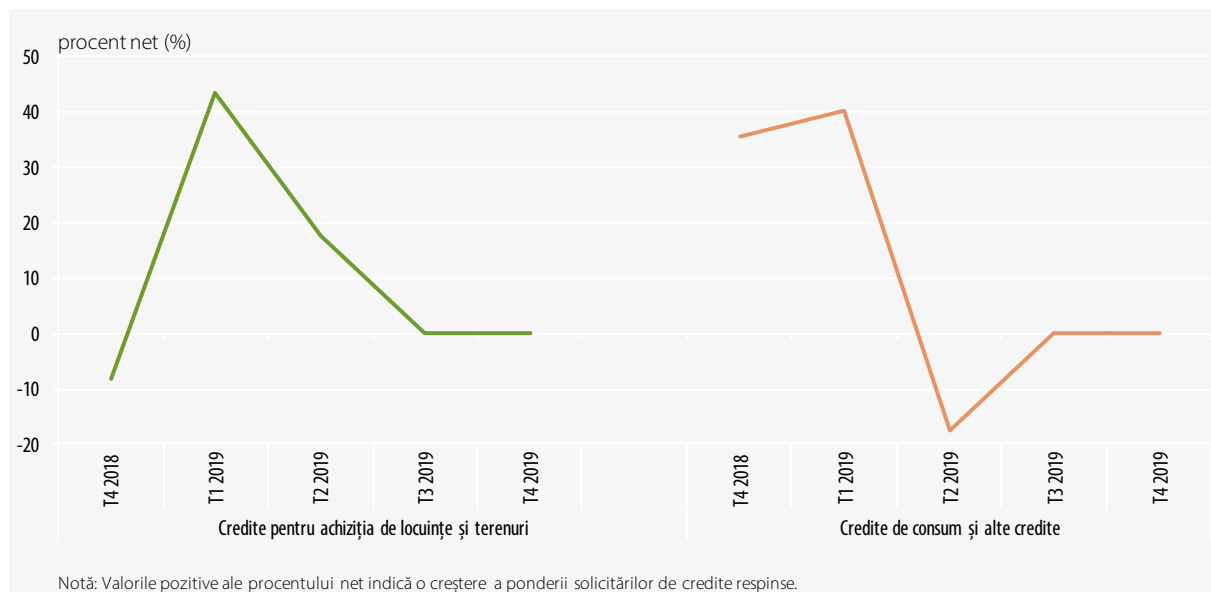

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

Evoluția solicitărilor de împrumuturi imobiliare respinse de către instituțiile de credit în ultimul trimestru din anul 2019 a fost constantă (Grafic 2.10).

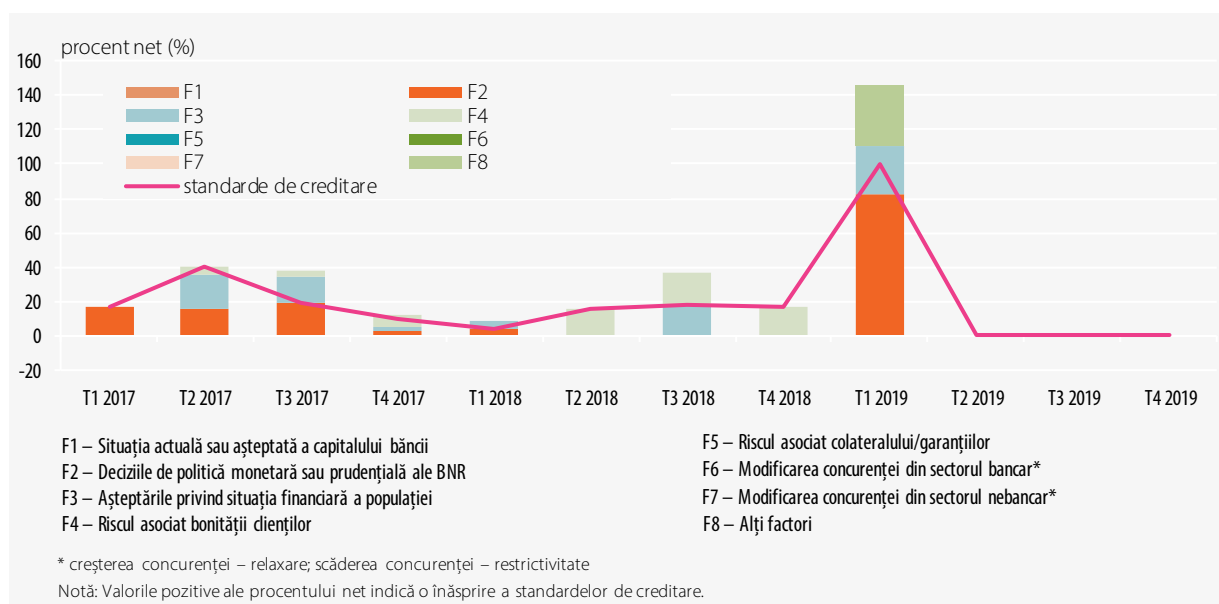
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Ultimele trei trimestre ale anului 2019 au marcat menținerea nemodificată a factorilor ce contribuie la modificarea standardelor de creditare pentru împrumuturile de consum (Grafic 2.11).

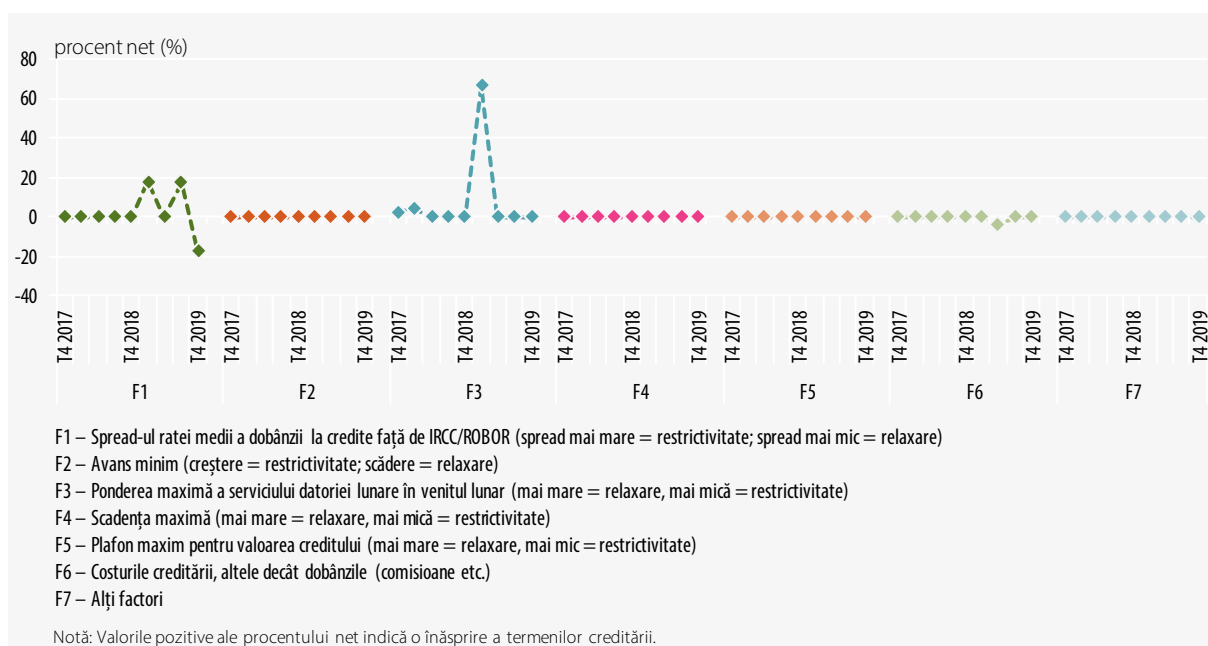
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Dinamica termenilor creditării pune în evidență relaxarea moderată a *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de IRCC/ROBOR pentru creditele de consum în T4 2019 (Grafic 2.12).

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

În ultimul trimestru al anului 2019, cererea pentru creditele de consum destinate populației a scăzut semnificativ, contrastând așteptările din trimestrul anterior, de menținere nemodificată. În structură, evoluția cererii în funcție de tipul creditului de consum a fost următoarea: (i) o majorare moderată în cazul cardurilor de credit, (ii) păstrarea nemodificată în cazul creditelor de consum cu ipotecă și (iii) reducerea semnificativă pentru împrumuturile de consum fără ipotecă (Grafic 2.9). În plus, ponderea solicitărilor de credit de consum respinse s-a menținut la un nivel constant (Grafic 2.10). Pentru primul trimestru al anului 2020, instituțiile de credit previzionează creșterea moderată a cererii pentru creditele de consum fără ipotecă și pentru cardurile de credit, respectiv o evoluție constantă în cazul creditelor de consum cu ipotecă.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

